

ՀԻՒՄԵՐՈՒ 1738

ԴՐՆԱՆ ԼԱՍԻՏԱԺ ԼՈՒՐԻՂ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Իրենի Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Լի Նիստը եղաւ Ղալաթիւ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին :

Ատեանք բացուեցաւ ժամը ճիշդ 7 1/2ին , ուր նախընթաց նիստի ատեն նագրութիւնը ընդունուելէ վերջը , ժողովը խնդրոյ կ'որդը անցնելէն առաջ Դիւանին կողմէն առաջարկութիւն եղաւ թէ , որ խնդիրն որ լուծման էն կարեւորը կը դատեն երեսփոխանք , անոր վրայ վիճաբանուի . ուստի գաւառական հարստահարութեանց տեսակագործին խնդիրը , նախ և առաջ մեծագոյն մասի որոշմամբ , յուզուեցաւ ընդգէմ այն մէկ քանի երեսփոխանաց որոնք յիշեալ տեղեկագիրը նոր ընդունած ըլլալուն համար ետ ձգել կուզէին :

Տեղեկագիրն առաջին մասը , որ դաւառաց հարստահարութեանց ու եղծմանց նկարագրութիւնն էր ինչ ինչ գիտողութեամբ ընդունուեցաւ : Իսկ երկրորդ մասը այն է յիշեալ հարստահարութեանց բարձման ինչ միջոցաւ դարման ընելու խնդիրը , որուն առաջինն էր , պէտէր ասքէրիէի վերնալու միւսարէն շտաբի թեան զորք տալու առաջարկութիւնը : Սոյն խնդրոյն վրայ բաւական երկար վիճաբանութիւն եղաւ , վասն զի երեսփոխաններէն ումանք դէմ կ'եցան յիշեալ զորք տրուելու խնդրոյն , մանաւանդ Աղաբէկեան Մարկոս Էֆէնտին , հարստահարութեանց դարմանի խնդրոյն վրայ խօսելով բուռ թէ , « Տէրութեան յիշեալ հարստահարութեանց մասին դարման չեմք կարող առաջարկել , զի մենք հպատակ ենք , մեր պարտքը մեր ցաւերը խմայնելն անդին չանցնելն » : Զետեւադէն զորք տրուելու խնդրոյն ալ դէմ կ'եցաւ : Իսկ Օսեան , փախուղեան և մէկ քանի ուրիշ էֆէնտիներ ասոր հակառակը պնդեցին , հետեւագէտ խնդիրը երկարեցաւ , ու առանց վերջնական որոշման , յառաջիկայ ուրբաթ աւուր նիստին մնաց :

... Խաղաղի , Քանի մ'որ յառաջ գէտ ի Նիկոմիդիա փորձել ծառայողութիւն մը ընելով ստացած մէկ քանի տեղեկութիւններս ձեզ հաղորդել կը փութամ :

Մեր տեսած և արժանաւորուած ծանօթները , բարձր տեղեկութիւնները Նիկոմիդիոյ և Պոլսոյ տեղեկութիւնները վրայ և միայն : Նիկոմիդիոյ մէջ ազգային երկսեռ վարձարանաց բարեկարգութեան ծրարը մը խորհուած , միջոցներուն կէս մը ձեռնարկուած , և ֆարսիական ու թաղ ժողովրդականութիւններն եղած են շնորհիւ Գեր. Ներսէս Արքայանի որ վիճակին առաջնորդն է և շատ ժամանակէ ի վեր մայրաքաղաքը կը գտնուի ինչ ինչ դժուր կարգադրութեան համար : Սակայն տեղւոյն ազգայինը , ինչպէս ուրիշ շատ տեղեկները առանց զիտոյ ինքնին շարժելու յատկաւ թիւնը չունենալով՝ իրաց վիճակին ինչ որ էր յառաջ , նոյնն է և այժմ : Գլխաւորաբար չլիտացելով թէ Գեր. Առաջնորդին բացակայութեանը պատճառ եղող զորքոց կարգադրութիւնը տակաւին ոչոքս պիտի տաւանայ : Անցնելով Պարսկական՝ ուր օր մը միայն կ'եցանք :

Տեղւոյն թաղական խորհուրդը , որ և առաջուր երկուստայնները կը բաղկանայ , իր կազմութեան ի վեր անընդհատ շարունակուած է և կը շարունակէ իր նիստերը ազգայնաց իրարու հետ զորքերն կարգադրելով , վիճելով խաղաղութիւն , և իր գործողութեանց օրինակը արժանապատիւ ինչ բռնելով : Սրանապատիւնէն զոյացած տուրքերէն զիտական ծախքերն ենելով , զատ իրական գումար մ'ալ տուցած է , և կոյ ի պարտաւոր : Յիշեալ պատուար-

ժան թաղ . խորհուրդը տեսնելով որ զորքերը շատ են , և ինքն ամենուն չը պիտի կրնայ հասնել , հինգ հոգիէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմած , և ազգային հոգեւոր զոյանալով հասոյթներն հաւաքելու գործն անոր յանձնած է : Այս յանձնաժողովն ալ իր շրջանին մէջ բաւական գործունէութիւն ցուցուցած է : Յիշեալ թաղական խորհուրդը ատենցմէ զատ՝ տեղւոյն գարոցին մէկ քանի կալուածոց վրայ վերահսկողութիւն և փոխարկութիւններ ընելով , արդէն հաստատուն եղած հասոյթին վրայ երկու հազարի չափ եկամուտ ալ յաւելցուցած է :

Սակայն ցաւ 'ի սիրտ լսեցի թէ մէկ քանի երեսէր ըստածներ որ ազգայնաց ըսելով իրեն փողովական տեղւոյն հասարակութեան ծառայելէ փախել են , յիշեալ երեսփոխարդ թաղականաց գործունէութիւնը և վատկած համարուած շատեւելով (արդեօք այս ալ մեր ազգին ժառանգական աստեղէն մէկն է) ամեն գործի մէջ հակառակութիւններ և արգելքներ կը հանեն եղբւր , զորս լսածիս համեմատ միտ մի թուելն երկար լինելով այսպիսի միայն կ'ըստէր թէ՝ ազգայնութիւնը մարդ մինչեւ անգամ իր շահուն դէմ պատերազմելու կը հանէ , զի ազգին շահը իւրաքանչիւր անհատին շահն է : Աստուած խելք տայ այդպիսեաց . . . :

Իսկ տեղւոյն գարոցին գալով՝ բնաւ գոհացուցիչ վիճակ չունի : Այս մասին ոչ թաղականները և ոչ առանց հակառակող երեսէրները չեն դուրս , այլ կը մեղադրեն մանաւանդ այս վերջինները որ փոխտնակ բարեկարգութեան նախաձեռնող լինելով թաղականաց օգնելու , կոր հակառակութիւններ կ'ընեն ընդդէմ իրենց ազգային պարտուց և 'ի վրաս Ազգին : Եւ Պարսկական իրեն Նիկոմիդիոյ մէջ երեսցած յետադիմական և վատապար ընթացիկ վրայ Գեր. Առաջնորդին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք յաւելցնելով թէ իւր բացակայութեան երկարութիւնը տրտուհեմբու տեղի տալ սկսած է :

21 Հոկտ. 1871 Իստիւստար Թ. Կ.

Կ. Պոլսի 1871 Հոկտ 20 . . . Տէր .

Պատիւ ունիմ խնդրելու , որ ելիէ հնար է , ներկայեալ Հայկ. Ընկերութեան հաշուեցոյցն , հրաւերն և նոր կանոնագրին ծրագիրն ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ հրատարակել բարեհաճիք , առ որ միտմ ամենայն յարգանքով :

Հայկ. Ընկ. Տնօրէն Ժողովոյ Առեւտրայեւ Յ. Խանճեան

Մեծագործի Տէր . Ընկերութեան հոկտեմբեր 10ի դուրսուած Ընդհանուր Ժողովոյ որոշմամբ , ինչպէս միւս ընկերաց , նոյնպէս և Ձեզ ներկայեալ կ'ուղղեմք 1868 մարտ 1ին մինչ 1871 հոկտեմբեր 1 Ընկերութեան բոլոր գործողութեանց հաշուեցոյցս , յորում նախորդ Տնօրէն Ժողովոյ հաշիւներն ալ կ'ընեն , որք յատուկ Եանձնաժողովով ընդուած են , նաեւ Ընկերութեան կանոնագրին ընդունման համար կաղմալ Գրեթէ յանձնաժողովոյ կողմէ պատրաստուած ծրարագրէն օրինակ մ'ալ մէկտեղ պիտի զըստէր , որուն վրայ կ'անխառն Ձեր գիտողութիւններն ընելով յաջորդ Ընդհանուր Ժողովոյ անմաք ներկայացնելու բարեհաճիք որ պիտի դուրսուի և Հայկ. գոտարանի մէջ հոկտեմբեր 21 , 'ի փոք Յ. Երկաւ գիտաւորուած նոր կանոնագրին առանց ժամանակ վատուելու նոյն Ժողովով որոշուի և վաւերացուի :

Ասկից 'ի դատ Մեծ . Յակոբ Էֆէնտի վարդապետի կողմէ , հոլացին խնդրոյ մը վերաբերեալ եղած առաջարկութեան տեղեկագիրն պիտի կարգադրուի նոյն օրը :

Հայկ. Ընկերութեան Ընդ. Ժողովոյ Առեւտրայեւ Սահմանադրութեան Յ. Արշէ

13 Հոկտ. 1871 Թ. Կ. Էֆէնտի Սամաթիա

ԻՐԱՅԻՐ ՀԱՅԿԱՊԵՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՈՒՄԳՐԻ Սամաթիոյ մէջ Ազգային Ընկերական կեդրոն մը կազմելու և զանազան ձեռնար-

կութեանց արդեւորեալ բարեգործութիւններ ընելու նպատակաւ 1862 մարտ 1ին հաստատուած է

Հայկական Ընկերութեան Սամաթիոյ Սոյ հիմնական օրէնքներն են Ազգային վարչութեան վաւերացեալ

1. Ամեն Հայ որ Ընկերութեան օրէնքներն կընդունի՝ կարող է Ընկերութեան անդամ դուրսիլ , մէկ անգամ միայն մէկ Օսմ. լիւրս տուրք վճարելով :

2. Ընկերներէն առնուած տուրքը ընկերաց վայելմունքին իբր փոխարինութիւն սեպուելով , ոչ ոք յետս պահանջելու իրաւունք ունի . նոյնպէս ևս Ընկերութեան մասնաւորագէտ գոյացուցած չափը և ոչ մէկ ընկեր իրաւունք ունի սեպակալանել , այլ ամենքը մէկանց Ընկերութեան սեպակալանութիւնն է և հետեւագէտ Ազգին կը վերաբերի , ըստ որոշման Ընդ. Ժողովոյ Ընկերութեան :

3. Ընկերներէն առնուած տուրքը չի պիտի վառնուի կամ Գրեթէ գործառնութեանց ենթարկուի , այլ կարելի եղածին չափ ազատով միջոցներով պիտի գործածուի : Իսկ Ընկերութեան գոյացուցած չափը կարելի է որ և է գործի յատկացուի :

4. Ընկերք իրենց վճարած տուրքէն զատ , դրամական պարտականութենէ ազատ են :

5. Ընկերութիւն Ընդ. Ժողովով մը կը ներկայանայ , և իր գործերը իրեն հաստատուած Տնօրէն խորհուրդ մը կը տնօրինուի , որոյ անդամներն Ընդհ. Ժողովոյ անդամներէն միայն կրնան ըլլալ :

6. Ընկերութեան Ընդ. Ժողովը կը լայն միայն այն ընկերներէն՝ որոնք Ա. Բոսն տարեկանէ պակաս չեն , Բ. Ազգային , Բաղաքական կամ Ընկերութեան օրինօք զատապարտուած չեն :

7. Ազգային Կեդր. վարչութեան հպատակ են :

8. Ընդհ. Ժողովոյ որոշմունքներն քուէարկուաց մեծագոյն մասով ըլլալու պայմանաւ երբ դոնէ քան և մէկ քուէով չեն կատարուած կամ երբ նոյն խնդիրն քուէարկութենէն դոնէ երեք օր առաջ հաւաքարկու ընկերաց չէ ծառայուած , կրնան վերաքննուիլ զսան և մէկ ընկերաց դրաւոր դիտողութեամբ , մինչեւ տան և մէկ օր յետ ծառայման :

9. Ընկերաց իրաւունքն է կանոնաւորագէտ որոշեալ ժամանակի մէջ , որ գէթ երկու տարին մէկ անգամէ անգին չի կրնար անցնիլ , կազմուելով Ընդ. Ժողովով մը Տնօրէն խորհուրդէն հաշիւ ստանալ , որն որ Ընդհ. Ժողովոյ դիւանին կամ ընկերաց պահանջմամբ ևս (երբ 21 անձինք) արտաքոյ կարգի Ժողով հրաւիրելով կըրնայ տեղի ունենայ :

10. Ընկերութեան ամեն հիմնական ձեռնարկութիւններն , որք դրամագրելոյ մը կը կարօտին , ընկերութեան ստացուածք են , և պէտք է Ընդ. Ժողովոյ որոշմամբ ըլլայ . իսկ այն տեսակ ձեռնարկութիւններ որոնք ընկերութեան դրամական պատասխանատուութեան մը չեն ենթարկել , կըրնան Տնօրէն խորհուրդ հաւանութեամբ ըր գործադրուիլ . լայն յաջորդ Ընդ. Ժողով մը կրնայ անոր շարունակութիւնը կամ կրկնութիւնը արգելել :

11. Այս հիմնական օրէնքներու ըսկարանց բնաւ չի հակառակելու այլամանաւ , Ընկերութեան պէտք ըլլալիք կանոնագրութիւնը հաստատուելու և վերաքննելու իրաւունքը Ընդ. Ժողովոյնն է , որոյ դիւանը ամեն մէկ կաւանդութիւն և փոփոխութիւն , ինչպէս ևս ամեն որոշում հրապարակուի ընկերաց ծանուցանելու պարտաւոր է :

Ժողով է , որոյ դիւանը ամեն մէկ կանոնի հաստատութիւն և փոփոխութիւն , ինչպէս ևս ամեն որոշում հրապարակուի ընկերաց ծանուցանելու պարտաւոր է :

Կ. Պոլսի 1 հոկտ. 1871

Անդամք

Սամաթիոյ Հայկական Ընկերութեան

Կանոնագրութեան քննիչ

Յանձնաժողովոյ

Յ. Արշէ Կ. Վարդանեան

Յ. Կրճիկեան Օ. Խանճեան

(Հաշուեկոյն հրատարակութիւնը իրականութեամբ)

ՏԱԽԻԼ ԻՅԷ

Չաթը հաղբէթի շահանէ , պու տէֆա Թուռուդ պէշի հաղբէթէրին Օսմանիէ նըյանը դիւանընդման մուրասա պիւր գըթա ինան պուռուր մուշար տըր :

— Բաղար էրթէի կէճէսի Ուլահ գոնտուրու խանէսինէ կիւրէն խըրըղ տիւն տէրիլ էվէլիսի բէրէնպէ կիւրիւ օրիս թէպոլիլէրի մարիֆէթիլէ Գոյսոնու ըր լուրուտա տէրտէս օլուն մուշ վէ տըր դամայը չէրք գոնտուրու կէօլիսինէ տանտարար լիւրալարը ալան եւրընը պաշնա օլմանըղ իլլա պէշ նէֆէր բէֆէրի տափի պուլունուշ օլուրու աղնալըրըղընտան , անիք տափի տէր տէսթ օլունարաք մութաարքիլըքտա թէֆըք օլուն մուշար տըր :

— Գալաթա վէ Ենիքէյ գայմագամը վէ մէճիլէրի լաղլ օլունմըլ տըր :

— Խաթէօյալէ Ենհատիլէր իլինտէ քօլէրա իլէթի կիւնտէն կիւնէ չիտտէթ քէսը իլէթիլինտէն պուռու Եօնիսիւ ալմադ իլին քեաֆէթիլ Ենհատիլէրի օլունտան գալուրըղալ Բափա գըլըսընա կէօնտէրիլէսինէ՝ սըհհիսէ մէճիսի թարաֆնտան դարաք վիլիլիլինտէն օլմուղըլմա արապա թայիլին օլունտալադ ֆամիլիս վէ չօնուրալ մէղքիւր արապալար իլէ թալըրըլմագտէ տիր :

— Ալիթիւրա-Մաճար սէֆէրի Բըօքէշ Օլթըն ճէնապլէրի , իլ պու չարչէմիլ կիւնի Պալը-ալիսէ կիտէրէք Սառազամ հաղբէթէրի վէ Խարիծիլ չէ նաղըրը Սէրիլէր փաշա հաղբէթէրի իլէ միւլադաթ իլլէմիլ տիր :

— Իլ պու լընճէլմիլ կիւնի տալիս Բուսիս սէֆէրի Ժէնէրալ Խեաթիէլ ճէնապլէրի , Պալը-ալիլէ կիտէրէք Խարիծիլ նաղըրը Սէրիլէր փաշա հաղբէթէրի իլէ ուզուն պիւր միւլադաթ տա պուլունմուշ վէ պատէհու իրան սէֆարէթ խանէսինէ կիտիլ , իրան սէֆէրի իլէ գոնուշմուշ տուր :

— Բու մէլի տէմիր եօլու սահիպ իմ թիւաղը Պարան տը Հիւրիլն վէֆաթ իլլէմիլ օլմադրա տայիլ էվէլիսի կիւն Գալաթա տա չուեու պուլան վէ մէղքիւր տէմիր եօլու սէհիմէրիլիլ 3— Էֆրանք տիւլմէսինէ սէպէպ օլան թէվաթուրուն ալը օլմադըրը անլալըլմըլ տըր :

Իլ պու միւնապլէթէր , Բուճիլ տէմիր եօլու մուլադգաթ սէհիմէրի եէրնէ նոյնմըր 1 տէն պուլանարադ , տըր անա սէհիմէրի վիլիլէճէք Խաթիլ իլէ տէ , պու տէֆա Պանը Օլթըմ ման թարաֆնտան նէլը խաթիլն պիւր իլանըն , պուռուտան պիւր պ սօնրա վիլիլէճէկիլն վէ էվէլիլնտէն իրան խաթիլէճէկիլն պիլիլիլ օլուրուտու պէեան իտէրիլ :

Մարտի 1-ը Պէտք, աշխարհակա հոկտ. 21-ին Մարտի 1-ին վաղ օրուայ, Օթէլ ար Մարտի 1-ին նամ լրգան- թանա ինքն տիր :

— Ձիքակօ հարիդի երկրնտէն նէշէթ իտէն զարար զիեան, պիր պու- չուգ միւնար փըրանք թաճմին օլուն- մագտա տըր :

— Ինկիլթէրա դըրախտա հաղթէթ- լէրինին սըհէթի զիեանտէօլլէն էլի- լէշմիլ տիր. միւնարիլէյհա հաղթէթ- լէրի, արապալիլ տիշարը չըգմագտա, փաղաթ ետեա կէզմէմէքտէ վէ գը- ռալ փամիլեանքն սուփրասընտա օ- թուրուպ, պիրիլքտէ թաամ իտէմէ- մէքտէ իմիլ :

ՄՕՐՄՕՆԱՌԻԳ

Պու կիւնէրտէ զազէթալարտա, Մօրմնլար հաղթընտա թէլէկրափլար վէ պէնտէր կէօրիւմէքտէ օլունպ, վէ Մօրմնլուգ իսէ, չօգլարա մալիւմպիր չէյ օլմաղըրնտան, վէ Ամէրիդա- տան պաղաւ եհրտէ պուլունմաղըրն տան, չօգլար հալիլլէ, օլ պապտէ քէս- պի մալիւմաթ իթմէք տըրլու վէ մէրա- ղընտա պուլունմագտա տըրլար, իմտի Մ. Էմիլ թօնօ նամ միւնլիլփին մէղ- քիւր թալիֆէ հաղթընտա վիրմիլ օլ- տուլու տիգգաթա շառան պիր մա- լիւմաթ թէրմէմէ իտէրէք տէրմ ու պէեան իթմէքլիլի փայլտէտէն առտ իտէրիլ :

ՄՕՐՄՕՆԱՌԻԳ

Պիր գաւ սէնէտէն պէրու Ղարպ թարափը սօն հուտուլարընտա զու- հուրա կէլմէքտէ օլան հուապըղ մէղ- հէպ փըրդալարը իլինտէ էն զիեանտէ սաեքտա չօգ օլունպ վէ էն զիեանտէ դա- րալիպ նէվիլտէն պուլունտան Մօրմն- լար տըրլար :

Մօրմնլար իլէ միւնապէպաթը օլան- լարտան կէրլի չօգլար մէղքիւր ածալիպ իւլ հալ խաղը հաղթընտա պիղէ չօգ- մալիւմաթ լար վիրմիլլէր տիր. լաքին հէման քեափիէսի տալի, մէրդու- ման իլին, պիր թաղըմ ահմաղ, սօ- փու, փէսատալլէր վէ պէաալաղա ա- տալար տըրլար տէմիլլէր տիր. հալ ոլու քի մէրդուլար իլէրու կէլլիլ պիր ճէօմալաթ թէլէքիլ իտէրէք, իքի երկղ պին նուփուս օլմալլար, չալըյմալարը սաեթսինտէ, էրպալը տիգգաթըն սէօյլէտիլլիլնէ նէղարէն, պիւթիւն պիւթիւն էլթափ վէ պի մահալլաղա ալ- մըլ օլան գըր վէ պէեաալուն եհրէրտէ չէհրլէր ետալմըլար վէ պաղլար պաղ- չէլէր վէ թարալար վէ չիփիլիլլէր բէյտա իլլէմիլլէր տիր, վէ պուլունտա- տա նէշէթ իթմէքտէ տիր քի, էվիլլէ- լէրի հէր քէսին իթմիլհաղընը մուհիպ օլան պիր թաղըմ ինէեալաթ իլինտէ հաեալպալա թօհումար տալի պու- լունմագտա իմիլ, թալիֆէյի մէրդու- մէ իւղէրինտէ կէօրիւլէն շու դուտրէ- թին էարարընը սիլղ թա մէնպալընտան եանի Մօրմնլարտան սիւալ իթմէլիլղ վէ քէնտի չէհատէթլէրինէ կէօրէ հաղթարընտա պէեանը մուհաքէմէ իլլէմիլլէր :

Բօշօղ թապիր օլունտան տաղարըն շարդ դըթաընտա վէ վաղալ տաղա- րը չիմալ թարափընտա վաղը պիր օ- վա վարտըր քի, մէղքիւր օլանա եա- ղըն պիր ալըգ հալաթա նաղար օլուն- տուլուտ, իւղէրինի դալալմըլ օլան պինլէրմէ չէմիլ դամէր փիտանլարը ի- լէ, ալլէլսուտուս սիլղ չօգ կէօլլէր, պալլըղալ վէ չօլարտան կիւնէլին զիեալարը ոըմաղլըրըլա հուտուլէ

կէլմէքտէ պուլունտան չէօլէտար պու- լունտա սայէսինտէ, ալ վէ գըրմըրը լէնքտէ տաղալար իլինտէ պուլուն- մագտա տըր կիպի կէօրիւմէքտէ տիր :

Մահէլլի մէղպուրուն ճէնուպ թա- րափընտա պիր թաղըմ տաղալար վար տըր քի, տիւմալը թէրէլլէր թա պու- լունտա գատար երկքսէլմէքտէ օ- լունպ, վէ եհրիլլէր իսէ մէղքիւր տաղ- լարա Ոգիլըր իսմիլի վիրմէքտէ տիր- լէր. վէ մէղքիւր օլանքն զարպ ճանի- պինտէ իսէ լէլէ, եանի Մօրմն- լար մագալարը հիւքիւմէթիլին վէ եա- խօտ քէնտի թապիրլէրինէ ճէտիտ Գուտըր-չէրիփին տիւքիւլա օրմանքը- լարը կէօրիւմէքտէ տիրլէր, օնլար- տանտա էօթէտէ թուրտէն (յորդանան) իրմաղընը մաի սուլարը թուլլու-լէօլ թէսմիլէ օլունտան կէօլէ տօղրու կիթ- մէքտէ, վէ մէղքիւր օլանքն նիհայէ- թինէ տօլմագտա տըրլար : Շէհրի մէղ- պուր քու թապիր օլունտան վաալ պաղ- չէլէրէ պէնղէտիլինտէն, դօնու եհիլ լէնկիլնտէ օլան հիւապըղ աղաճլար քիւմէլլէր թիթալարընտա պիր քէօլը- պիր քիլիլլէ, վէ պիրտէ մահքէմէ եիւք- սէլմէքտէ տիր, վէ պուլունտանտա է- թէտէ Միւնթիլմէքայի Ամէրիլա ճիւմ- հուրիւնէթի օրտուտա առաքիլին պէ- եաղ վէ սարը չառըլարը կէօրիւմէք- տէ տիրլէր, չիւնքի մէղքիւր հիւքիւ- մէթ, մէղքիւր փըրդալըն կիւնտէն կիւնէ իլլէրու կիլմէքտէ օլմաղընտան էնտիլլէյէ ալլալար օլունտանտան, մէր- գումանը կէօլէթլմէք իլլէլլէ, իւ- թահ նահիլլէսինէ խալիլիլէ ապէր սէվգ իթիլլէրէք իգամէթ իթիլլէրմէքտէ տիր :

Մէղքիւր Գուտըր-չէրիփիլ ճէտիտ պիր թաղըմ իլլէնմիլ վէ զիեանտէսիլլէ միւնլիլթ թարալարտան մահտուտ պուլունտա, վէ չաեանը թէհայիլի պիր մէվղը օրթաաընտա պուլունտու- ղունտան, Լօնտա վէ եա իլլըրըու- լուն ուփաղ վէ հալաթը պօղուղ օտու- լարընտան պաղաւ եհր կէօրիւլէյէ սօփու վէ փաղը պիր եօլմուլուն կէ- ղիւնէ, հաղթընտէն, պէնիլ առէմէ վատ օլունտալ պիր մահէլլ եանի եհր երկրիւնտէ վաղը պիր ճէննէթ հալիւ- տէ կէօրիւնտէ ճայիլղ տիր :

Եկէր Մօրմնլարըն լաղըրտըլարը- նա ինանմագ լաղըմ կէլիլ իսէ, չէհրի մէղպուրուն թէլէսիլլինէ, կէօր եիւ- ղիւնտէ, եանի Ալլահ թարափընտան զուհուրա կէլլէ պիր պէլլալէթ իլլէ գա- ռար իլլիլլմիլ տիր : Շէօյլէ քի մէր- գումանըն բիրլէր օլան Պրիկալիլունի քէնտի ճէօմալաթըն իսքեան իթիլլ- մէք իլլին պիր միւնտալպ մահէլլ արա- մագ նիլլէթիլլէ տաղալարը տօլալմագտա իքէն, մէրգուլա տիւլիւնտէ պիր մէ- լէք կէօրիւմիլ, վէ օնա քէլլ թապիր օլունտան դալալալը ուտուլ իւղրէ ա- լէա պիր բէսիմ կէօլմէքիլլ, վէ օրա- տա Գանուն իպատէթիկա հընըն ինչա իտիլլէսինի էմր ու թէնպիհ իլլէմիլլէ տիր :

Մէրգուլա բէյալմպէր, եանի Պրի- կալիլ Եունիլ թուլլու կէօլէ տօղրու ին- միլ, վէ ճէնապը Հաղթ թարափընտան կէօնտէրիլլէ օլան փէրիլլէ մարիֆէ- թիլլէ իլար գըրման մահէլլի պուլունտ, վէ քէնտի չըրաղլարը եանի իւմէթիլլ- լէ օրաճըրտա իգամէթէ պալլալմըլ տըր, ճէտիտ գուտըր-չէրիփիլ քիլ իլ տէնիլլէրին տարալընտա օլունպ, վէ թուրտէն իրմաղընը պիր պիրլինէ պաղլալարը իւլմահ կէօլիլ իլլէ թուլլ- լու կէօլ, լաքին մէղքիւր չայ զաթէն պիր չօգ աղար սուլար իլլէ սուլանմագ- տա օլան պիր տէրէ իլլինտէն կէլմէք-

տէ օլունտանտան, չօգլուգ իլլէ եա- լամագտա տէլիլ տիր :

Պրիկալիլ Եունիլ իւլմահ կէօլիւնիւն սուլարընը վաղալ աղալարը էթէքլէ- րինտէն կէլիլմէք նիլլէթիլլէ պիր սու- ճէտիլլիլ (գանալ) գաղտըրմագլըղը տիւլիւնմիլ տիր : Վէ մէրգուլուն պու թէլլէպալիւսիւ Մօրմնլուլուն ի- լէրու կիլմէքսինէ ապա մանի օլմա- տըգտան պաղաւ, պիր չօգ մահալու- սուլ մահէլլէրին տալի մահալուտար օլմաաընը մուհիպ օլմալ տուր :

Պաղըլլիլի սիւսի

ՅՐԱՆՍԱ ՎԷ ԹՈՒՆՈՒՄ

Յրանսա ճիւմհուրիլէթի իլլէ թու- նուս հիւքիւմէթի միեանէսինտէ տէր- քեար օլան միւնաղաանըն ապընը, իհ- թիլալ տըր քի չօգլար պիլմէքլէր : Նապըլ քի մալիլմ տիր, Սէտան ֆէլաքէթի նէթիլլէրինտէն պիրիսի տալի, Յրանսանըն զիրի իտալէսին- տէ պուլունտան ճէղալիլ մէմալիքի Ա- լաալարընըն աեաղա գալըմալարը օլ- մալ տուր :

Մէղքիւր իսեան, Յրանսա հիւքիւ- մէթիլլէր էրիլիլլէ եօրտուգտան սօնրա, պիւսպիլլիւն պաթըրըմաղ րատտէ- լէրինէ կէլիլլէքտէ, ապը սէրիլլէրտէլ- րինտէն պիրիսի օլան Սուգ Արաա նալ- ղօրալա պաղը, ճէղալիլ մէմալիքիլլէ հէմհուտուտ (սահմանալիլ) պուլունտան թուլունտա մեմալիքիլլէ գաղաղ :

Յրանսա Հիւքիւմէթի, մէրգուլա ապը սէրիլլէրտէյի, թուլունտա հիւքիւ- մէթիլլէրտէն, քէնտիլլէ թէպիլմ իտիլլէ- սինի թալապ իլլէմիլ, թուլունտա հիւ- քիւմէթի տալի, օլ պապտէ թէրէտ- տիւտ կէօլմէքիլլէ օլունտանտան, պիր միւնաղաա հուտուլ կէլմիլ իտի :

Պու տէղա Բարիստէ թապ ու նէլը օլունտան Գօնսթիլլիլիլլէ նամ զաղէ- թաաա, օլ պապտէ աթիլլէրի միւ- թալաւ օղունմալ տուր :

Յրանսա հիւքիւմէթի, Սուգ Ար- րատտան տէրէճէյի նիհայէտէ պիլիլլէք թէօհմէթ սահիլիլ օլանլարըն, իվրօ- պանըն պաղը մահէլլէրինտէն տիշարը գօլմալարընը թալապ իլլէմէյէ ճէ- սարէթ իթիլլէր հալտէ, նէ տուրէթլէ, թուլունտա պէլլինտէն, զաղալ պիր Գա- իտին քէնտիլլէր թէպիլմ իտիլլէսինի թալապ իտէպիլլիլ :

Ձիլլէրիլլէր, Պէլլիլալըլար վէ ին- կիլլիլլէր, իսեանտա պուլունտալ օլան սաաթ պիր Գալիլ իլլին, թուլունտալարը հաղթընտա նէ տէրէճէյի զալիլ պիր թէտպիրտէ պուլունտալ օլունտալմա- ղու կէօրտիւքլէրինտէ, Ֆէլիլլէր Բիա, ժիւլ վալէ, Բաղուա, վէ պիր թաղըմ սալիլ ապըլարը, արթըգ մուհափաղա իտէմէլ օլաալըլարընը անլաեաճագ- լար տըր, քի օնլարա պաղալարալ, Սուգ Արաա պիր գուլլու տուր :

Վաղաա մէրգուլա Գալիլ, պիր գալ նէֆէր Յրանսալ մահաճիլլէրինի (գաղ- թալան) էօլտիլլէրմիլլէ, վէ պիր գալ չիֆիլլէրէլլէր եաղմըլ տըր, լաքին պի- ղիմ Գօմիւնիլլէրիլլէրմիլլէր, աթէլլ վէ գը- լըճ իլլէ Բարիսի իտալալ իթիլլէր. էվ- լէթ պուլունտա, պիլլիմ մէմալիքիլլէր, պուլունտան մուգատաթիլ ապա կէօրմիլլէ օլմաաղըր զարար զիեանլարա ուղալթ- տըլար :

Դիմտի, էկէր թուլունտաա պուլուն- տան մաալալալիլլէրալմըլ, սանճա- ղընը աղալը ալըր իսէ, Պէրնտէ (Ձիլ- լէր Բալիլթալիլլէր), վէ Պրիսիլլէրտէ (Պէլ- ճիլա Բալիլթալիլլէր) պուլունտան մա- լահալիլլէրալարընը, վէ Լօնտաաա պուլունտան էլլիլլիլլէր տալի, քէնտի սանճաղլարընը աղալը տալար տըրլար : Դիլլէր ալիլիլլէրիլլէր, վէ հաղթըլա-

րընտա, ալիլիլլէրալմաա, վէ ալիլիլլէր հիւ- քիւմէթէ ալլօգալթլըգ մուհիլլէրմէ մուամէլլէ օլունտալար տըր :

Թուլունտա պէլլի, չէօյլէ ճէվալալ վի- րէպիլլիլ :

Նէ զալան Ձիլլէր Հիւքիւմէթի «Նաթօլէօն Կալարը պիլլէ թէպիլլէ ի- տէր, վէ նէ զալան Ֆէլիլլէր Բիալը տա- լիլ, ինկիլլէրը հիւքիւմէթի էլլին- տէն ալըր իսէնիլ, պէն տալի Սուգ Արաալ սիլլէ թէպիլմ իտէրիլմ : Մէղքիւր հիւքիւմէթիլլէր էօյլէ իսէ- «եալ իթմէքտէ տիրլէր քի, գալթիլ- օլէրի էլլէ վիրմէքլէ, հըֆիլ ու վիգալէ «իթմէքլէր հուգուգլարընը աեաղ ալ- լէրմա ալըր օլաճագլար տըր տէլի : Դիմտի, պէնիմ մէմալիքիլլէ սըղընմըլ «օլան ապըլարը գուրպան վիրտիլլէրմէն, «նէ իթմիլ օլաճագլար տըր : «Էկէր Մուհամմէտ էլ Սաաղ (Թու- նուս պէլլի), պէօյլէ պիր լիսան գուլ- լանսա իտի, օլ վաղըլ մէղքիւր Պիւ- յիւք Տէվլէթլէրէ տէօնմէյէ, վէ մէ- տէնիլ միլլէթլէրին, հուգու գուլ միլլէլի- էյի (համաղալլին օրէնք) նէ կէօնա գուլլանըլարը օլմալարընը, Մուհամմէ- տէ կէօլմէքլէրմէլլէրին, քէնտիլլէրէ լէ- ճա իթմէյէ մէմալար օլաճագլար իլլէր :

Վէ կէր քեափիլլէր տալի, գալաղ- լարը քէնտիլլէ մէմալիքլէրինտէն գօլմա- լարընա տալիլ օլան մալթալալթլըր- ղա, լէտա իւղրէ ճէվալալ վէրիլլէր ի- սէ, վէ թըպըր Սուգ Արաալըն պիլլէ թէպիլմ իտիլլէրտիլ կիպի, Բաղաա տալի պիլլէ վէրիլլէլ իսէ, պիլլիմ մաղալալիլլէրալարընը, վէ սէֆի- րիլլէր, Ձիլլէր, Պէլլիլալ, վէ ինկիլ- լէրը հալիլթալիլլէրալարընաա տալի, քէնտի սանճաղլարընը աղալը ալըրը- լարընտա, պիլլիլլէ պիր իպլէթ վիր- միլ օլաճագլար տըր :

ՇԻՐԲԷԹԻ ՄԻԼԷԼԻԼԻՅԷ

Շիրբէթի միլլէլլէրին, քէնտի Լօնտ- րատալիլլէրէք ճէվիլլէթի սայէսինտէ նէ տէրէճէյի քէսպիլ աղալմէթ իլլէմէ- սի թալմըլ զաղէթաաընտա կէօրիւլէն ալթիլլէր մալիւմաթ տան տալիլ գօլալ- ճա անլալըմաղաա տըր :

Մէղքիւր չիրբէթիլլէ Լօնտաաա պու- լունտան Մէրբէլլէ ճէվիլլէթի, տիւնա- նըն տէօրթ թարափը իլլէ նիլալմըլ սու- լէթիլլէ մէթիլլէրալալաղ, վէ չիրբէ- թիլլէ հէր թարափտա քէսպիլ աղալմէթ իթմէքլէր տիգգաթ իթմէք իւղրէ, ալթիլլէր քիսպիլլէր նաալ իլլէմիլ տիր :

Տօղթօր Գարլ Մարքս, Ալմանեա վէ Բուսիա իլլին,

Հէմէհէրի Սէրայիլ Յրանսա իլլին, « Անիլ, իթալա վէ իս- բանա իլլին, « Յրանքէլ, Մահարիլլէրալ վէ Ալլիլթիլա իլլին, « ճընիլ, Ձիլլէր « « Բօղա, Հօլանտա « « Հէլմօն, Պէլլիլա « « Մօլթըլլէր, Տանիլաղա « « Բօպլէթի, Լէհիլթան « « Մաղ Տօնէլ, իլլանտա « « Էքքատիլլէր Միւնթիլլէրալ Ա- մէրիլլէրալ ինկիլլէրմէ վէ Ալմանեաճա լիսան գուլար իլլին, Հէմէհէրի Լ. Մուսէյ, Միւնթիլլէրալ զըմը իլլին :